

اکثریت بخش‌های حمل‌ونقل شهری در ایران از عوامل مهم آلودگی هوا به‌شمار می‌روند. توقف شهرسازی‌های خودرومحور و توسعه حمل‌ونقل انسان‌محور می‌تواند بر کاهش آلودگی این بخش نیز تأثیرگذار باشد. اجرای قانون هوای پاک از طریق راهبری مشخص می‌تواند بازوی اجرایی محکمی برای این سیاست‌گذاری‌ها ایجاد کند.

آلودگی هوا، قربانیان بی‌دفاع

خطر آلودگی هوا برای کودکان

روزانه حدود ۹۳ درصد از کودکان زیر ۱۵ سال جهان (۱,۸ میلیارد کودک) هوای آلوده را تنفس می‌کنند که سلامت و رشد آن‌ها را در معرض خطر جدی قرار داده و به طرز غم‌انگیزی، بسیاری از آن‌ها جان خود را از دست می‌دهند. در سال ۲۰۱۹، ۵۰۰ هزار مرگ در جهان برای نوزادان در ماه اول از زندگی بر اثر آلودگی هوا ثبت شده است (1).

یکی از دلایلی که کودکان در برابر اثرات ناشی از آلودگی هوا آسیب‌پذیر هستند این است که آن‌ها سریع‌تر از بزرگسالان تنفس کرده و لذا آلاینده‌های بیشتری را جذب می‌کنند. همچنین آن‌ها نزدیک‌تر به سطح زمین نیز قرار دارند، جایی که برخی از آلاینده‌ها به حداکثر میزان غلظت خود می‌رسند.

تأثیر آلودگی هوا در بخش سلامت در کشور

مواجهه طولانی مدت با آلاینده ذرات معلق کوچکتر از ۲/۵ میکرون در کشور سالانه باعث بروز ۴۱ هزار و ۷۰۰ مورد مرگ زودرس می‌شود.

بر اساس آخرین برآورد موسسه معتبر بار بیماری‌ها (GBD) به ترتیب ۲۶ درصد از مرگ‌های ناشی از سکته مغزی، ۲۰ درصد از مرگ‌های ناشی از بیماری‌های ایسکمیک قلبی (IHD)، ۱۹ درصد از مرگ‌های ناشی از سرطان ریه، ۲۰ درصد از مرگ‌های ناشی از دیابت، ۳۰ درصد از مرگ‌های ناشی از عفونت‌های تحتانی دستگاه تنفسی و ۴۰ درصد از مرگ‌های ناشی از بیماری‌های مزمن انسداد ریوی، منتسب به مواجهه طولانی مدت با هوای آزاد آلوده است.

با توجه به شیوع بیماری کرونا در کشور در ماه‌های گذشته و همچنین تحقیقات به‌عمل‌آمده مشخص شده است ۶۲ درصد از نمونه‌های هوای اخذ شده از اماکن عمومی و ۶۷ درصد از نمونه‌های هوای اخذ شده از سیستم حمل‌ونقل شهر تهران به ویروس سارس کرونای جدید آلوده بوده‌اند که نشان‌دهنده این است که حضور در این اماکن، امکان ابتلا به بیماری کووید-۱۹ را افزایش می‌دهد (2).

برنامه کشورهای پیشرو برای کاهش آلودگی هوا

دوران استفاده از خودروهای دیزلی و بنزینی در آمستردام رو به پایان است. شهر آمستردام قصد دارد تا با اتخاذ تدابیری مناسب، به مقادیر اعلام‌شده توسط سازمان بهداشت جهانی (WHO) برای کیفیت هوای مناسب تا سال ۲۰۳۰ دست پیدا کند. این تدابیر در حالی اتخاذ می‌شود که کشور هلند توانسته است با برنامه‌ریزی هدفمند و مناسب در فاصله زمانی سال‌های ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۹، میزان تلفات ناشی از آلودگی هوا در این کشور را سالیانه از ۸,۸۵۰ نفر به ۴,۹۷۰ نفر کاهش دهد (نمودار ارائه‌شده) (3).

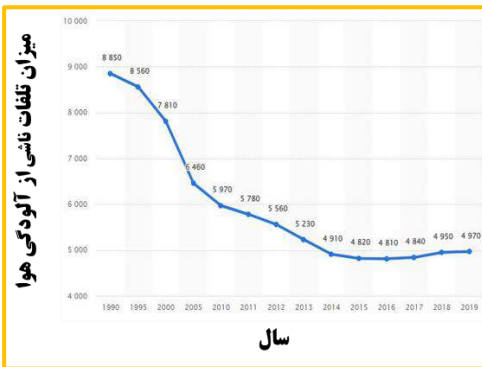
چکیده‌ای از مهم‌ترین اقدامات شهر آمستردام در راستای رسیدن به هدف "آمستردام عاری از آلاینده"، در ادامه آورده شده است:

- در سال ۲۰۲۲ تنها اتوبوس‌های فاقد آلاینده‌ی در مرکز شهر مجاز به تردد خواهند بود (محدوده آبی رنگ).
- در سال ۲۰۲۵ وسایل نقلیه‌ای نظیر تاکسی‌ها، ون‌ها، کامیون‌ها، کشتی‌های مسافری و باری، در محدوده مرکزی شهر آمستردام (رینگ A10)، باید فاقد آلاینده‌ی باشند (محدوده نارنجی رنگ).
- در سال ۲۰۳۰ تمامی وسایل نقلیه در مناطق مسکونی شهر آمستردام می‌بایست فاقد آلاینده‌ی باشند (محدوده سبز رنگ) (4).

۲۹ دی، روز ملی هوای پاک

هدف از اعلام روز ملی هوای پاک در کشور، ایجاد حساسیت در بین اقشار مختلف جامعه است تا بتوانند حقوق خود را در خصوص هوای پاک و عاری از هرگونه آلاینده‌ی بشناسند و مطالبه به‌جایی برای آن داشته باشند. بهره‌مندی از هوای پاک در گرو اجرای قوانین و مقررات مرتبط با هوای پاک است. قانون هوای پاک، یک سند محکم بالادستی است که در سال ۱۳۹۶ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است. با این حال و پس از گذشت حدوداً ۵ سال از ابلاغ آن، احکامی که در این قانون در نظر گرفته شده است، تا به الان به طور کامل اجرایی نشده و به همین دلیل اثر آن ملموس نبوده است. اجرای قانون هوای پاک از طریق راهبری مشخص می‌تواند بازوی اجرایی محکمی برای کاهش خودرومحوری و توسعه حمل‌ونقل انسان‌محور باشد.

محدوده‌های فاقد آلاینده‌ی در شهر آمستردام در برنامه زمانی سال‌های ۲۰۲۲، ۲۰۲۵ و ۲۰۳۰

1-State of Global Air, (2020).

2-<https://www.irna.ir/news/84187769/>

3-<https://www.statista.com/statistics/827736/>

4-Clean Air Action Plan, (2019).